

M 307 322

KLUČI GLASGOW

MARGARET
MCDONALDOVÁ

BOLESTIVĚ SYROVĚ ZKOUMÁNÍ
MUŽSKÉHO PŘÁTELSTVÍ,
SEXUALITY A TOHO, CO
ZNAMENÁ MILOVAT.

SIMON JAMES GREEN,
SPISOVATEL

BANJO

Týden nato se Banjovi všichni ve škole vyhýbají. Dál chodí na atletiku a Kyle nedělá žádné scény. Banjo-vo blízké setkání se smrtí ho zjevně donutilo přehodnotit některá životní rozhodnutí. Anebo prostě jenom přestat s těmi výhrůžkami. Vlastně s ním nikdo nemluví, a tak jde Banjo i do práce jako vždycky.

Směna uteče jako voda plná špinavých talířů a vriskajících dětí. Banjo si je docela jistý, že Kyleovy pohrůžky byly naprosto plané. Zrovna si našel pohodlný rytmus vytírání podlahy, když vtom ho zavolá Morag.

„Co je?“ zasupí Banjo.

Morag ho chytí za zápěstí, otočí mu dlaň vzhůru a strčí mu do ní obálku.

Banjo zamrká.

„Výplata,“ oznámí mu.

Banjo sklopí zrak. Zapomněl, že tohle je sakra celý ten důvod, proč to dělá.

„Takže...“ zazubí se Morag.

Lizzy, která nepracuje skoro nikdy jindy než o víkendech, takže ji Banjo zná jen tak zběžně, vyjde za nimi a drží talířek, který zakrývá dlaní.

„Gratulujeme!“ zakřičí obě dvě.

Lizzy odtáhne ruku a odhalí cupcake se zapálenou svíčkou.

„Jenom takovej ceremoniál na oslavu tvýho prvního měsíce,“ vysvětlí Morag.

„To je... pro mě?“ nevěří Banjo.

Lizzy se zasměje. „No jasně!“

Banjo si od ní vezme talířek. Cupcake mu ještě nikdy nikdo nedal, ani kvůli němu nepořádal žádný ceremoniál. Sevře se mu hrudník. Jsou tak hodné, až to bolí. Jako nějaký efekt Pauly a Henryho.

Morag poskakuje na místě, přestože z ní celý den leje jako z okapu a pořád je červená ve tváři. „No tak, už to sfoukni!“

Banjo ji poslechne — moc se mu to tedy nepovede, ale svíčka nakonec zhasne.

„Co sis přál?“ zaulí se Morag.

„Ehm, nic.“ Banjo se zamračí.

Morag si skryje obličej do dlaní. „Panebože.“ Zasměje se. „Banjo, ty seš fakt případ.“

Nicméně ho sledují, a tak si Banjo kousne. Poslední pauzu měl asi před třemi hodinami a od té doby nic nejedl. S hrůzou si uvědomí, že ho nějak povědomě pálí pod víčky. On se snad doopravdy rozbulí kvůli *cupcaku*. Rychle polkne, aby slzy zahnal. „Výbornej,“ zahuhlá.

Lizzy se zasměje.

„Hmm.“ Morag si přiloží prst k bradě a zadívá se mu přes hlavu. „To by mě zajímalo, co to asi přibylo na zdi...“

Banjovi málem vypadne talířek z ruky.

„Co — to už tam Alena — dala tu věc?“ Tváře mu vzplanou.

„No to se musíš podívat sám.“ Morag zvedne obočí.

Banjo je jako paralyzovaný.

Z představy, že na stěně visí jeho fotografie, se mu žaludek scvrkává do kuličky. Ale jiná část jeho já se tam chce rozběhnout a zjistit, co o něm Alena napsala.

Opatrně položí cupcake na bar.

Zeď zaměstnanců je pořád na tomtéž místě, jak si Banjo pamatuje. Čím blíže k ní přichází, tím větší se zdá. Tím víc z toho chumlu vystupují jednotlivé tvary a rozdělují se na jednotlivé snímky.

Banjo si stoupne přímo před ni. Přejede pohledem všechna prázdná místa, ale nic nevidí.

„Banjo.“ Vedle něj se zjeví Morag. „Máš to přímo před nosem. Dala tě doprostřed.“

Banjo zamrká.

Ani to nevypadá jako on. Banjo si vzpomíná, že stál u vchodu do kavárny a smál se, ale vidět tu fotku je něco úplně jiného. Pamatuje si zástěru bez poskvrnky — ne jako teď, kdy je celá pomačkaná a plná zaschlých skvrn. Jak měl ruce v kapsách a trochu se předkláněl, zatímco se otáčel od fotoaparátu.

Ale tady se usmívá přímo do objektivu. Přímo na Alenu.

„No jasně že sem pověsila tuhle.“ Morag mu zafuní přes rameno. „Alena dělá hroznou vědu z toho, jak se lidi odvracej od foťáku. Prej že objektiv je okno do duše.“

Banjo se konečně podívá na to slovo. Není napsané maličkým písmem pod jeho nohama. Je napsané tlustě a stojí nad jeho hlavou. Přejede po něm očima a rozzáří se. *Odvážný.*

Celý týden až do pátku se táhne. Banjovi za dvacet minut začíná směna a má pracovat i Alena. V pátky mívají otevřeno až do osmi kvůli studentům, co se tam po večerech chodí učit, a kamarádům, kteří si chtějí popovídat, a Paula s Henrym vědí, že tam Banjo vyrazí rovnou ze školy a nají se tam.

Ale bude to poprvé, co uvidí Alenu od té fotky. Takže samozřejmě že poslední hodina — zeměpis — nekončí přesně. Když zazvoní, paní učitelka Mulleyová mluví dál.

„Ještě jsem neskončila.“ Zvedne ruku. „Pořád chci vědět, co můžeme dělat, abychom snížili množství oxidu uhličitého v atmosféře. Vy budete ti, kdo na to v budoucnu bude muset přijít, že ano.“

Celou minutu je ticho.

„Nikdo nic?“

Celá třída mlčí a jenom si zoufale přeje, aby už byl konec.

„To mi nikdo není schopen říct jediný způsob snižování CO₂?“

„Já nevím, pani učitelko.“ Banjův hlas se ve zti-
chlé místnosti rozezní. „Míň dechat?“

Pár lidí se zahihňá.

Mulleyová se na něj tázavě zadívá. „Tobě to připadá vtipné?“

Banjo se poškrábe na čele. „Sem vodpověděl.“ Nesnaží se dělat šaška. Jenom už chce, aby mohl jít pryč.

Jenže pak najednou sedí před ředitelkou. Ta divoce hýbe obočím a vůbec z něj není nadšená, ale Banjo se jí dívá přímo do očí a neuhýbá. Jednou viděl přírodopisný dokument, kde to fungovalo.

Ted' se mu to vymstí.

Dočasně vyloučený. Na den. Prý „neustálý vzdor vůči autoritám“. Jenom proto, že *odpověděl*.

Brzy nato dorazí Paula. Banjo je moc vytočený, než aby mu na tom záleželo. I když samozřejmě bude muset před prací protřpět její proslov.

„Posloucháš mě?“ zeptá se ho Paula se založenýma rukama a zastoupí mu cestu k vrátnici.

„Ne.“ Banjo sedí na plastové židli a klepe nohou, jako by ta končetina byla nachystaná vyběhnout bez něj. „Chci jít.“

„Nejdeš nikam, dokud mi to nevysvětlíš,“ odpoví Paula klidným tónem. „Nejdřív rvačky a ted' dočasné vyloučení?“

„Kriste bože, já musím jít!“ Banjo si jednou rukou sevře všechny vlasy. Připadá si, jako by ho túrovali jako motor těsně předtím, než kurva *vybuchne*.

„Kam? Do práce?“ chce vědět Paula. „Možná zrovna ta ti zasahuje do školních výsledků.“

„Ne, nezasahuje! Ježíši Kriste, *já musím jít!*“ Banjo se třikrát uhodí dlaní do čela a zdá se mu, jako by mu někdo po malinkých kousíčkách strhával kůži.

„No, mrzí mě to, Banjo, ale máš zaracha,“ oznámí Paula.

„COŽE?“ Banjo vyskočí na nohy.

„Vážně jsem to nechtěla dělat, ale jestli kvůli práci trpí tvoje školní...“

„Panebože, je to *jeden den!* Vyloučili mě na...“

„A víš, co přijde příště, Banjo, to už tě vyloučí úpl-“

„Já sem vodpověděl!“ zaječí Banjo. „Jenom sem kurva vodpověděl! Neni to fér, neproved sem nic jinýho, než že sem vodpověděl!“

„To není to, co jsem slyšela,“ pokračuje Paula, „a myslím, že chodit po škole ještě do práce je na tebe moc velký tlak. Můžu jim zavolat a vysvětlit jim to, můžou ti prohodit směny...“

„To nesmíš!“ Už už vyletí z kůže. Jak je tohle spravedlivé? Nemůže si jen tak nazdařbůh měnit směny. Musí jít, nebo o to přijde — o práci, o Alenu, všechno půjde do hajzlu. „Nejseš moje zkurvená *MÁMA!*“ Vyletí to z něj pištivým hláskem, jako by tady do prdele vřeštěl nějaký racek, a to ponížení ho pálí stejně jako všechno ostatní.

„O co tady jde, Banjo?“ zeptá se Paula a zjemní hlas, takže mu to teď připadá, jako by mu po obličejí přejížděla struhadlem.

„*Vo nic!*“ zařve Banjo. Zoufalství mu rve vnitřnosti na kusy, hryže ho tupými zuby, chce se prodrat

ven. Doslova tady nejde o nic. Proč by vůbec mělo o něco jít? Proč se nemůže prostě zvednout, proč nemůže žít život, na kterém mu záleží?

„Jde o to, že...“

„Do Kristovy prdele už! Nejde vo nic!“ vřískne Banjo, popadne židli za nohy a mrští s ní na druhou stranu místnosti. Narazí do zdi s takovým rachotem a tak prudce, že to zní jako výbuch bomby.

Paula klopýtne zpátky, bílá jako stěna.

Tenhle výraz Banjo nesnáší. Dělá se mu z něj špatně. Třesou se mu ruce, vzteky nebo hrůzou nebo obojím. Tenhle výraz Banjo už viděl. Ví, co může znamenat. Žádná večere, žádný internet, novou rodinu, novou školu. O všechno přijde.

Na kůži ho svědí krůpěje potu, jako by po něm lezli maličcí broučci.

Paula nic neřekne. V tichosti ho odveze domů.

V tu sekundu, kdy dorazí k Paule a Henrymu, Banjo zavolá Morag — jejich nabídky, že to udělají místo něj, ignoruje a třískne za sebou dveřmi do svého pokoje. Všechno to ze sebe vychrlí v jednom nesmyslném chumlu.

„Hrozně mě to mrzí, Morag, ležim doma s chřipkou, málem nemůžu vylízt z postele...“

„Ale ne!“ Moragin hlas se z telefonu line s takovým porozuměním, s takovým soucitem. „Jenom to pěkně vylež, prej něco lítá ve vzduchu.“

Tím, jak je na něj hodná, je to ještě horší. Banjo spíš chtěl, aby ho seřvala.

„Zaracha“ má celý týden. Technicky vzato ne tak docela: pořád může chodit ven, může na atletiku, může dělat všechno co obyčejně. Paula ovšem Banjovi nařídí, aby si domlouval směny pouze na víkend. Trvá na tom „pro jeho dobro“ a to znamená celý debilní týden bez práce, protože víkend už byl rozebraný.

Po domě se pohybuje potichu. Nikdo s ním nemluví. Ví, že Paule ublížil. Měla by plné právo zavolat jeho sociální pracovníci Louise a nazvat to nějak jako „agresivní incident“ a pak by byli zase na začátku: pokoušeli by se mu najít nové místo, od Louise by přišly proslovy o jeho budoucnosti, zase by si musel sbalit věci do odpadkových pytlů.

A tak Banjo dělá, co mu říkají, vypracovává všechny domácí úkoly, v hodinách se zapojuje, píše si do okraje v sešitě datum, chová se jako premiant. Modlí se *neodkopněte mě prosím, neodkopněte mě prosím, neodkopněte mě prosím*. Hlavně ne odpadkové pytle, ne odpadkové pytle, ne odpadkové pytle.

Učí se, až ho z toho bolí záda a má křeč v ruce, a dodělává úkoly a pak jde spát a pak jde do školy a dostává další úkoly.

Vezme si večeri, kterou mu nechali na lince, a chvíli postává u dveří do obývacího pokoje. Paula s Henrym sledují televizi. Nepromluví s ním. Nepozvou ho dovnitř. Jeho stín se rozlévá po koberci jako nějaká zdeformovaná stvůra. Podívá se na něj a nenávidí ho, toho obrovského netvora, v němž do hajzlu musí žít.

Paula s Henrym ho samozřejmě nemají rádi. Jak ho vůbec napadlo, že by se tady mohl usadit? Že by

tady mohl něco vybudovat? Ještě jedna hádka a je po všem.

Nají se sám.

Koncem týdne se Banjo vzbudí tak brzo, že ještě nestačilo vyjít slunce. Jde si sednout na zadní verandu, kde z mezer v navlhlé betonové desce raší plevel a je tam prťavý dvorek s uzoučkým proužkem trávy, zídkou a šňůrou na prádlo. Na to, aby seděl venku jenom v pyžamových kalhotách, je moc zima, jenže on už má zase v žaludku ten zuřivý, neklidný pocit, že by si mohl rozškrábat kůži, jenom aby ho dostal ven. Zdá se mu, jako by se mu scvrkával hrudní koš, jako by se propadal, a on potřebuje být venku, někde, kde je dost místa, nejlíp někde ve vesmíru.

Prudce vytáhne mobil a najde v něm Finlayho číslo.

Takhle blízko k tomu, aby tomu pokušení podlehl, ještě nikdy nebyl. Na jednu zběsilou vteřinu si Banjo myslí, že to udělá. Na tenhle zkurvený pocit je jediným lékem Finlayho hlas, ale Banjo se k tomu nedokáže přimět. *Udělal sem chybu, udělal sem chybu*, začne se v jeho hlavě ozývat ten nachystaný proslov, ta slova, která už si tak dlouho nacvičuje, *vim, že neni žádnej způsob, jak bych se ti moh vomluvit, ale udělal sem chybu.*

Banjo telefon zase schová. Jeho vztek je tak prudký, až se mu vpíjí do kostí a vibruje celým jeho tělem. Je jako kyselina v jeho hrdle: bolí ho zuby, jak se snaží nerozbrečet, v krku ho štípou slzy a on ten mučivý vztek cítí v dásních a v čelistech a chce se mu křičet, křičet tak nahlas, aby ho pálily plíce a lámal se mu hlas.